תורה אור

אמר רב מנין *שאין קדושין תופסין ביבמה שנאמר °לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר לא תהא בה הויה לזר ושמואל אמר בעניותינו צריכה גט מספקא ליה לשמואל האי לא תהיה אשת המת ללאו הוא דאתא אי דלא תפסי בה קדושין הוא דאתא אמר ליה רב מרי בר רחל לרב אשי הכי אמר אמימר *הלכה כוותיה דשמואל אמר רב אשי השתא דאמר אמימר הלכתא כוותיה דשמואל אם היה יבמה כהן חולץ לה ושריא ליה איתגורי איתגר א"כ מצינו *חוטא נשכר [ג]אלא אם היה יבמה ישראל נותן לה שני גט והותרה לו אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב יבמה קדושין אין בה נשואין יש בה אי קדושין אין בה נשואין נמי אין בה אימא קדושין ונשואין אין בה ואיבעית אימא מאי נשואין יש בה בזנות כדרב המנונא דא"ר המנונא *שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ואי בעית אימא לעולם כדאמרן מעיקרא קדושין אין בה נשואין [ד]יש בה דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים °א"ר ינאי בחבורה נמנו וגמרו אין קדושין תופסין ביבמה אמר ליה רבי יוחנן רבי לא משנתנו היא זו דתנן *האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שתמות אחותיך או לאחר [ה]שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת א"ל *אי לאו דדלאי לך חספא מי משכחת מרגניתא תותיה א"ל ריש לקיש אי לאו דקלסך גברא רבה הוה אמינא לך אנא *מתניתין רבי עקיבא היא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין ואי ר"ע כי אמר לה לאחר שיחלוץ ליך יבמיך ליתפסי בה קדושי דהא שמעינן ליה לרבי עקיבא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דתנן

קונם

דברים כה

בעניותינו · מתוך ענות דעתנו שאין אנו יודעים פי' המקרא: **אי ללאו הוא דאתא** · הרי היא כשאר חייבי לאוין ותפסי בה קדושין: **אם היה יבמה כהן** · וזו נישאת לשוק בעד אחד או בשני עדים שאמרו לה מת בעליך ואחר כך מת בכך ואמר שמואל בעיא גט וכיון דיהיב לה גיטא מיפסלא על היבם שהוא כהן משום גרושה: **חולץ לה** · יבם ושריא לבעלה: **והותרה לו** · ליבם: **נשואין יש בה** · קס"ד לענין גט דאם ניסת לזר שאמרו לה מת בעליך ואח"כ בכך צריכה גט: **בזנות** · דהוי כזונה ומיתסרא איבם כרב המנונא ורב אשי דאמר לעיל נותן לה שני גט והותרה לו לית ליה דרב המנונא: **כדאמר מעיקרא** · נשואין יש בה לענין גט ולאו משום דקדושי נינהו אלא משום דאי מפקעת לה בלא גט אתי למימר נמי באשה שהלך בעלה למדינת הים וניסת ע"פ ב"ד בעד אחד תצא בלא גט אבל נתקדשה לא בעיא גיטא דהא אשת איש גופה שנתקדשה על פי ב"ד בעד אחד תצא בלא גט כדתנן אע"פ שנתן לה האחרון גט לא פסלה מן הכהונה: **נמנו וגמרו כו'** · דדרשינן לא תהיה לא תהא בה הויה: **אינה מקודשת** · כיון דהשתא לא תפסי בה קדושי לקמיה נמי לא תפסי דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: **מי משכחת מרגניתא** · אי לאו דאמרי לך לא הוית מסיק אדעתיך לטעמא משום דלא תפסי בה קדושי השתא הוא אלא (א) דאין מקנה דבר שלא בא לעולם ואפילו יש בידו לעשות עכשיו: **אמר ליה ריש לקיש** · לרבי יוחנן:

דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים או דלמא נישאו וה"ה זינו ומסייע לרב המנונא א"כ בעי למימר דההיא משנה אתיא כרבנן דלר' עקיבא הא ודאי אסורה ליבם אפילו מאן דלית ליה דרב המנונא כדמוכח בסוטה בפרק היה מביא (דף יח: ושם) ובההיא משנה קתני כל הדרכים האלו בה אלמא הוי ממזר לרבנן מיבמה ולר"י דהתם הוי ממזר מדרבנן משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה אבל מתני' משמע ליה דהוי ממזר מדאורייתא מדקתני סיפא אמרו לה מת בעליך ונשאת כו' והאחרון אינו ממזר ואי רישא ממזר מדרבנן האחרון אמאי אינו ממזר דכי היכי דקנסוה גבי בעל ה"נ קנסי לה לגבי בועל דאפילו אחר שמת בעלה או נירשה אסור בה והולד ממזר ממנו ואי מיירי בנשאת בעדים ולכך לא קנסוה א"כ ברישא למה קנסו לגבי יבמה ואין להקשות כיון דלרבנן נמי הוי ממזר מיבמה מדרבנן היכי קאמר לעיל סוף פ"ק (דף טו: ושם) בני צרות מעיד אני לכם שהם כהנים גדולים אפי' לב"ש שהיו בני יבמה לשוק דהתם שלא נשאת בטעות אלא בהוראת ב"ד ואינה עומדת לצאת כלל דלא שייך טעמא דמיחלפא באשה אלא דוקא בנשאת בטעות שעומדת לצאת ובירושל' מוקי להאי דגיטין כר' עקיבא ואמר ר"י דירושל' אתי כלישנא קמא דרב גידל דבסמוך דאמר יבמה קדושין ונשואין אין בה דנשואין נמי לא אסרי לה איבם דלית ליה דרב המנונא וכיון דבמזיד בזנות לא מיתסרא בנשואי שוגג נמי לא גזרו וליכא למגזר שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה ונמצא מחזיר חלוצתו דהא אפילו באשה לא חיישינן להכי אלא משום קנס דהא בנתקדשה מותרת לחזור לו ולא חיישינן להכי משום דלא קנסינן לה ולא חיישינן נמי להאי לישנא דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים ולהאי לישנא על כרחך ההיא דהזורק (גיטין דף פ: ושם) כר"ע והא דאמר לקמן (דף לב.) בסוגיא דעד אחד ביבמה מהו לר' עקיבא איצטריך דס"ד (ג) הואיל ואמר רבי עקיבא יש ממזר מיבמה חיישינן לקלקולא (ודייקא) משמע דלרבנן ליכא קלקולא בנשאת לשוק בשמועת טעות לאו משום דרב המנונא ולאו משום דמיחלפא ע"כ ההיא סוגיא לא אתיא כסתמא דהש"ס דגיטין אלא כלישנא קמא דרב גידל וכירושלמי אי נמי פשיטא להו כיון (ג) דרגילה ההוא דסניא ליה טפי מדרחמא ליה סברא דלא חיישינן אלא אקלקולא דאורייתא אע"ג דבעלמא חיישינן אקלקולא דרבנן תדע דהא מסיק דאפילו לקלקולא דאורייתא לא חיישינן הלכך אין תימה אי לא איצטריך ליה לאשמועינן דאקלקולא דרבנן לא חיישינן ונראה לר"י כתרי לישני בתרוי דרב גידל דהולד ממזר לרבנן כסוגיא דגיטין (דף פ: ושם) אע"ג דליתא לדרב המנונא כדאמרינן בסוטה (דף יח: ושם) מ"מ מטעם דמחלפא הוי ממזר מדרבנן ואפילו אם תמצא לומר דהלכתא כלישנא קמא דרב גידל וכירושלמי דלרבנן לא הוי ממזר מ"מ תצא וכן פסק ר"ח ורב אלפס דאפי' יש לה כמה בנים תצא ואפי' לרבנן וכן יש בירושלמי דמוקי מתניתין דגיטין כר"ע אבל חכמים אומרים אין ממזר מיבמה אבל לצאת תצא ובשיש לה בנים איירי דהא קאמר התם תצא מזה ומזה ושלשה עשר דבר בה ולא כה"ג דמחלקי בין יש לה בנים לאין לה בנים ויש ספרים שכתוב בהם לקמן כל לשון ה"ג:

אמר רב מנין שאין קדושין תופסין ביבמה · אפילו לרבנן דרבי עקיבא דרבנן סבירא ליה כרב מדמכשיר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל בהחולץ (לעיל דף מה. ושם) ולרבי עקיבא הוי ממזר כדאמרינן בפ' עשרה יוחסין (קדושין עה:) ולקמן נמי בשמעתין דאמר ר' ינאי נמנו וגמרו שאין קדושין תופסין ביבמה אמר ליה רבי יוחנן רבי לא משנתינו היא זו כו' ודאי הא מני ר"ע היא מכלל דאיהו אמר אפילו אליבא דרבנן והא דקתני לעיל זו דברי רבי עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין משמע דבהכי תלוי מה שהוא ממזר ביבמה פירשתי בסוף החולץ (לעיל מט. ד"ה הכל):

אי ללאו הוא דאתא · פר"ת אי ללאו גרידא הוא דאתא אי לקדושין דלא תפסי נמי הוא דאתא ולעיל פירשתי (שם):

נותן לה שני גט והותרה · אר"ת דאיירי שנתקדשה ולא נישאת ודוקא היכא דבעי יבם לייבומי הוא דאסירא לשני אבל אי לא בעי לייבומי חולץ לה ושריא ליה להאי שקידשה דבקדושין לא קנסינן אפי' באשת איש אלא דוקא כשניסת דעבדה איסורא וכי היכי דמותרת לחזור לו מותרת נמי למקדש אם מת הבעל או גירש וכ"ש הכא ביבמה דשריא למקדש וכן הורה ר"ת הלכה למעשה באשה שלא ידעה שהיה לה יבם ונתקדשה והתירה למקדש אחר חליצת היבם והא דפריך הכא איתגורי איתגור היינו משום דקאמר חולץ לה יבם ושריא לבעלה דמשמע חולץ בעל כרחו שכופין אותו אע"פ שברצונו היה מייבם אילו לא קדשה ומש"ה פריך איתגורי איתגור אבל אם מדעתו היה חולץ היתה מותרת לו ואין זה איתגורי איתגור והא לא איצטריך ליה לרב אשי לאשמועינן וא"ת והשתא נמי מאי קמ"ל דקאמר נותן שני גט דלאשמועינן דבעיא גט לא איצטריך דכבר פסק אמימר בהדיא הלכתא כשמואל ואר"ת דקמ"ל שכופין אותו ליתן גט כדי שלא יהיה חוטא נשכר (ד) אבל אם נשאת אפילו רצה היבם לחלוץ אסורה לבעלה ותצא מזה ומזה כדמסיק בירושלמי דיבמה שנשאת בלא חליצה תצא ולא אמרי' זה חולץ וזה מקיים ומתני' דהזורק (גיטין דף פ.) קתני ביבמה לשוק תצא מזה ומזה אפילו בנשואי טעות וכ"ש בנשואי מזיד דקנסינן לה טפי ואפילו את"ל (ה) בכשנשאה במזיד לא שייך למגזר ולמיקנסיה כי היכי דלא קנסינן ליה בזינו משום דנשואי מזיד לא שכיחי כמו זנות מ"מ לא מסתבר לאוקמי הך מילתא בנשואי מזיד דלא איירי הגמרא בהכי ומיהו מלינו חוטא נשכר משמע קצת דבמזיד איירי ומתוך פירוש הקונטרס משמע דאיירי בניסת דפירש בסמוך דרב אשי דהכא לית ליה דרב המנונא ור"ת פסק כהלכות גדולות דאפי' נתקדשה תצא מן המקדש וכדברי ר"ת נראה לר"י עיקר:

אין

נא א מיי' פ"ד מהל' אישות הל' יד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן מד סעיף ז:

נב ב מיי' פ"ב מהל' יבום הלכה יט סמג לאוין סג טוש"ע שם סימן קנט סעיף א:

נג ג שם סעיף ב:

נד ד מיי' פ"ו מהלכות אישות הל' טו סמג עשין מח טוש"ע שם סימן מ סעיף ו [ע"ש מ"מ וכ"מ]:

תוספות ישנים

יבמה קדושין אין בה. פ"ה דאם נתקדשה אינה צריכה גט נשואין יש בה דאם נשאת צריכה גט · ותימה א"כ מאי פריך אי קדושין אין בה להצריכה גט נשואין נמי אין בה אשת איש תוכיח דנתקדשה לאחר לא בעיא גט ונשאת צריכה גט כדאמרינן בריש פרקין וי"ל דקא פריך אהא דקאמר נשואין יש בה לאוסרה על היבם משמע אבל בענין אחר לא מתסרא על היבם א"כ אם זינתה לא מתסרא ולהכי פריך אי קדושין אין בה לאוסרה על היבם וגם זנות אין בה רק נשואין לבד א"כ נשואין נמי אין בה לאוסרה על היבם וכי דאשת איש מתסרא בנשואין שאני אשת איש דמתסרא גם בזנות · וא"ת ואמאי פשיט ליה דזנות ונשואין שוין הלא בגיטין דייק התלמודא נישאו אין זינו לא משמע דפשוט לתלמודא שלא להשוותם וי"ל דסוגיא דהכא אתיא כמסקנא דהתם: קדושין ונשואין אין בה לאוסרה איבם ואי תקשי הכונס יבמתו וכו' תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה וי"ל דהשתא נאמר כמו שאמר ר' ירמיה בירושל' דההיא כר' עקיבא אבל רבנן לא אמרי תצא מזה ומזה אלא זה חולץ וזה מקיים: **ואיבעית** אימא לעולם כדמעיקרא דקדושין וזנות אין בה ואי תימא א"כ נשואין נמי אמאי יש בה משום דמחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים אבל בזנות לא שייך למימר דזנות לא שכיח וא"ת ולמה לי למימר דמחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים תיפוק לי דכי היכי דאשה שהלך בעלה למדינת הים אסירא לבעלה גזרה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ה"נ יש לגזור שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה ונמצא מחזיר חלוצתו וי"ל דבאשת איש לא אמרינן הך טעמא אלא משום דזנות אסירא באשת איש ועבדינן שוגג כמזיד אבל הכא ביבמה דאין זנות אוסר א"כ אין לנו למגזר הך גזרה כלל אלא משום דמחלפא באשה שהלך בעלה למדה"י:

◆

גליון הש"ס

גמרא אמר רבי ינאי בחבורה נמנו וגמרו כו'. עיין זה מכות כח ע"ב:

לעיל יב: [וע"ע לקמן לו. ונזכר לעיל מט:]

[חלה פ"ב מ"ז כתובות יח. לו: לט: גיטין נה: סוטה טו. ב"ק לח. לט. ע"ז כ: נדה ד:]

לעיל פא. לקמן לה. לו. גיטין פ: סוטה יח:

ב"מ טז: קדושין סב. כתובות נח:

[ב"מ יז: מכות כח: ועי' תוס' ב"מ שם ד"ה אי לאו]

[לעיל י: וש"נ]

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי משכחת וכו' אלא משום דאין אדם מקנה דבר: (ב) תוס' ד"ה (בעמוד הקודם) אבל כו' דסלקא דעתך אמינא הואיל ואמר ר"ע יש ממזר מיבמה חיישא לקלקולא משמע כצ"ל וכן בסמוך: (ג) בא"ד כיון דרגילות הוא: (ד) ד"ה נותן וכו' חוטא נשכר ודוקא נתקדשה אבל אם נשאת: (ה) בא"ד את"ל דכשנשאת במזיד:

◆

תוספות חד מקמאי

אמר רב יהודה אמר רב יבמה קדושין אין בה נישואין יש בה דמיחלפה באשה שהלך בעלה למדינת הים. פי' קדושין אין בה ומותרת לחזור ליבם (לו) נישואין [יש בה] ואסורה לחזור ליבם דמחלפה באשה אחרת שהלך בעלה למדינת הים כלומר כי היכי דגזרינן באשה שהלך בעלה למדינת הים שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצא מחזיר גרושתו ה"נ ביבמה גזרי' שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה ונמצא מחזיר חלוצתו וכיון שפסק הרב אלפס דאפי' כשנשאת על פי עדים אסורה לחזור לו דלא עבר עוברא א) במנו אנוסה וצריכה גם מראשון דאי הוה אמר מינס אניסה (ליה) [לא] צריכה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones